

تهاتر ارزی راهگشاست، ثبات ارزی ایده‌آل!

اقتصاد به طور معمول از دو موضوع بیشترین آسیب‌ها را می‌بیند: بی‌ثباتی در بازار و بی‌ثباتی در سیاست‌ها. عمده‌ترین تفاوت میان این دو متغیر، میزان ناچیز کنترل مدیران اقتصادی بر وضع بازار و میزان بالقوه بالای کنترل همان مدیران بر سیاست‌ها است. دولت‌ها هر قدر هم که قوی باشند توانایی کنترل بازارها و جلوگیری از تأثیر آنها بر اقتصاد ملی را ندارند. نقطه آسیب‌پذیری دولت‌ها نیز همین موضوع است. اما برعکس، در حوزه سیاست‌ها چنین نیست. دولت‌ها می‌توانند سیاست‌های اقتصادی خود را به دقت بسنجند و سبک و سنگین کنند.

۱. سال گذشته را با محدودیت‌ها و تشدید تحریم‌ها آغاز کردیم؛ در این شرایط سیاست‌های ارزی کشور به سمت و سویی رفت که صادرکنندگان را بیش از گذشته دچار مشکلات و محدودیت‌ها کرد و در نهایت در پایان سال هم کرونا همه‌گیر شد و علاوه بر ایجاد تکانه‌های شدید بر اقتصاد جهانی، انسداد مرزها و سخت شدن تردد و کاهش تجارت خارجی را به همراه داشت.

۲. امروز که نیاز ارزی کشور از طریق بخش خصوصی و صادرات غیرنفتی تامین می‌شود، دو جنبه از درجه اهمیت بالایی برخوردار است؛ نخست صادرات تضمین و تسهیل شده و دوم ارز کافی و مورد نیاز برای تامین و واردات کالاهای اساسی، مواد اولیه و ماشین‌آلات به عنوان پیش‌نیاز تولید. فراتر از این جنبه، تثبیت نرخ ارز هم از درجه اهمیت بسیار بالایی برخوردار بوده تا فعال اقتصادی توان برنامه‌ریزی داشته باشد و نتایج آن را در بهبود اقتصاد کلان کشور شاهد باشیم.

۳. تحقق آیت‌های مورد اشاره در بالا جز با برقراری یک تعامل منطقی میان صادرکننده به عنوان بخش خصوصی، وزارت‌های اقتصاد، امور خارجه و صمت و همچنین بانک مرکزی ممکن نمی‌شود. نکته مهمی هم که در این رابطه وجود دارد این است که ابتدا باید نظر بخش خصوصی گرفته شود، چرا بخش خصوصی در صف اول یا خط مقدم صادرات و واردات قرار گرفته و دیگر بخش‌ها به دنبال او حرکت می‌کنند.

۴. تداوم روند صادرات و تامین کالاهای اساسی از طریق واردات وابسته به توانمندی ظرف ارزی کشور است. ظرف ارزی در واقع پشتوانه‌ای مهم است که از یک سو صادرکنندگان ارز حاصل از صادرات را به آن اضافه می‌کنند و از سوی دیگر واردکنندگان ارز مورد نیاز برای واردات را از آن برداشت می‌کنند. هر چه ظرفیت این ظرف ارزی بیشتر شود، تسهیل بیشتری در امر تجارت حاصل شده و در نهایت اقتصاد کشور از روند تسهیل تجارت بهره‌مند می‌شوند. آئین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و قوانین باید به گونه‌ای تغییر یا اصلاح شود که ارز به سهولت به ظرف ارزی کشور بازگشته و دوباره در جریان واردات و تولید قرار گیرد. این ساده‌سازی و روان‌سازی تجارت بدون تردید ثبات اقتصادی را در پی خواهد داشت.

۵. با مروری بر سیاست‌های ارزی که دست‌کم در دو و نیم سال گذشته اتفاق افتاده و نتایجی که به بار آورده چون بی‌ثباتی و تغییر شدید نرخ ارز و همچنین عدم بازگشت ارز به کشور، به وضوح درمی‌یابیم که

سیاست‌های ارزی، طی بازه زمانی مورد اشاره به هیچ عنوان سیاست‌های موفق‌تری نبوده است. بنابراین دولت و بانک مرکزی باید شجاعانه این واقعیت را پذیرفته و در جهت اصلاح سیاست‌ها با مشورت بخش خصوصی گام بردارند.

۶. احیا واردات در مقابل صادرات یکی از کارهای مثبتی بود که بر روند و تراز صادرات و بازگشت ارز تأثیر مثبت خواهد گذاشت. واردکننده و صادرکننده به قیمت توافقی ارز خود را عرضه خواهند کرد و در نهایت کارها هم سرعت خواهد گرفت. البته در بسته جدید ارزی، باید آزادی اختیاری به فعالان اقتصادی داده شود؛ چراکه سقف و کف گذاشتن برای معاملات و مبادلات محدودیت‌هایی ایجاد می‌کند و در نهایت روند کار به مشکل می‌خورد. همچنین اینکه اتاق مبادله کالا برای واردات در مقابل صادرات تشکیل شود، واردکننده و صادرکننده ارز و معاملات خود را در آنجا با موافقت‌نامه دولتی انجام شود و ارز جابه‌جا شود، تجربه ناموفقی خواهد بود و تجربه سامانه نیما تکرار خواهد شد. لذا باید اجازه اختیار عمل داد؛ همان بسته سال ۹۷ که واردکننده و صادرکننده باهم توافقی عمل می‌کردند و در نهایت باید کالاها در سامانه جامع تجارت هم ثبت شود.

۷. تصمیم ستاد هماهنگی اقتصادی دولت در مجاز اعلام کردن تهاتر ارز صادرکنندگان با واردکنندگان شاید دیر گرفته شد، اما تصمیمی گره‌گشا برای بخشی از مشکلات تجاری و ارزی خواهد بود. لیکن نیاز برهه کنونی برای رسیدن به نقطه ایده‌آل، فراتر از تهاتر ارزی بوده و اقتصاد نیاز به ثبات سیاست‌های ارزی دارد. انتظار می‌رود نهادها و دستگاه‌هایی که هدایت و شبکه عصبی اقتصاد ملی را به عهده دارند دچار تغییر و نوسانات مدیریتی چندانی زیاده نباشد که این امر در ثبات سیاست‌ها تضمینی مثبت خواهد بود، هر چند ثبات در سیاست‌ها به معنی نفی تغییرات سازنده و اصلاحات بنیادین، سنجیده و تدریجی در سازوکارهای اقتصاد کشور نخواهد بود.